

José i »Carmen» och Tonio i »Regementets dotter». Vid konung Oscar II:s regeringsjubileum den 18 sept. 1897 erhöill han medaljen »Litteris et artibus».

Gift med *Signe Weydenhain*.

Jean Rudolf Sellman. *K. T.:*ne 1 sept. 1881—30 juni 1888. *K. Op. gästspel:* 17 april—31 maj 1889, 5 ggr; *fast engagement:* 1 juni 1889—30 juni 1890.

Född i Stockholm den 8 jan. 1841. Debuterade å Kungl. Stora Teatern den 26 april 1875 som *Max* i »Friskyttan» och den 10 nov. s. å. som *Masaniello* i »Den stumma». Engagerad vid Kristiana Teaters operaafdelning spelåret 1876—1877, vid Mindre Teatern (Hammerska) i Stockholm 1880—1881. Då han den 1 sept. 1881 tillträdde sitt engagement vid Kungl. Teatrarna blef hans första roll därstädes *Vasco di Gama* i »Afrikanskan». Bland hans öfriga roller å Kungl. Teatrarnes lyriska scen må anföras *Ernani*, *Rienzi*, *Tannhäuser* och *Eleazar* i »Judinnan». Sommaren 1890 uppträdde han som gäst på Djurgårdsteatern som *Grenicheux* i Planquettes operett »Corneilles klockor». Han har sedermera under följd af år varit kamrerare vid Svenska Teatern, hvilken befattning han fortfarande (1918) innehar. — Gift: 1. med *Edla Rosalie Amanda Seymer*, 2. med *Lotten Funck* (född 1865, död 1911).

Frans Albion Victor Örtengren. *K. T.:*ne 1 sept. 1881—30 juni 1888. *K. Dr. T.* 1 juli 1888—30 juni 1898. *Dr. T.* 1 juli 1898—30 juni 1907. *K. Dr. T.* (den nya) från 1 juli 1907.

Född i Torsåker i Gefleborgs län den 29 nov. 1854 (föräldrar: kaptenen vid Helsinges regemente *Sven Reinhold Örtengren* och *Selma Lovisa Hedlund*). Student i Gefle 1873 blef han samma år e. o. kammarskrifvare i tullverket. Hans håg stod emellertid till scenen, och sedan han under åren 1875—1877 idkat teaterstudier för fru Bertha Tammelin och balettmästaren Sigurd Lund (och äfven varit elev vid musikkonservatoriet violoncellspel under år 1877) engagerades han hösten 1877 utan debut på fru Tammelins rekommendation af fru Louise Stjernström vid Nya Teatern. Hans första roll där blef *Adam Swinney* i Heinrich Laubes »Ståthållaren i Bengalen», och han fick af kritiken erkännande för »god uppfattning och en sä-

kerhet som icke lät åskådaren ana debutanten». Hans första större roll på denna scen blef emellertid *Erasmus Montanus* i Holbergs komedi. Äfven må från denna period framhållas hans *Filippo* i François Coppées komedi »Instrumentmakaren i Cremona». Efter en treårig anställning vid Nya Teatern öfvergick han hösten 1880 till Emil Hillbergs nya teaterföretag i Göteborg. När detta upphörde kom Örtengren tillbaka till Stockholm, där han fick debutera å Kungl. Stora Teatern den 25 maj 1881 som *Knut Algotson* i »Bröllopet på Ulfåsa», hvar efter han från hösten s. å. blef engagerad med aktörskontrakt. Han har sedermera alltjämnt varit fästad vid den kungliga teaterinstitutionen. Bland hans många roller må nämnas bl. a. *Tartuffe*, *Briquet* i »Nya garnisonen», *Napoleon* i »Madame Sans-Gêne», *Gregers Werle* och *Werle d. ä.* i »Vildanden», *Antonio* och *Shylock* i »Köpmannen i Venedig», *Angus* i »Under Stuarts fana», *Pastor Manders* i »Gengångare», *Gloster* i »Kung Lear», *Peleaz* i »En kritikers debut», *Castelnovo* i »Järn och blod», *Krasinsky* i »Profpielen», *Mikkelsen* i »Lynggaard & Co.», *Hertig Alba* i »Egmont», *Ludvig XI* i »Gringoire», *Uriel* i »Uriel Acosta», *Claudius* i »Hamlet» och *Pierre Huët* i »Fregattkaptenen».

Under spelåren 1892—1893 och 1898—1904 var Albion Örtengren föreståndare för Dramatiska Teaterns elevskola, och spelåren 1892—1897 och från 1898 har han varit lärare vid densamma, såväl i scenisk framställningskonst som i deklamation och diktion. Den 1 dec. 1895 erhöll han medaljen »Litteris et artibus» och blef riddare af Vasaorden den 6 juni 1918.

Gift i Stockholm den 16 nov. 1884 med sin kusin, *Selma Maria Örtengren* (född 1857, dotter af förvaltaren Carl Henrik Örtengren, Korså bruk, Dalarne, och Charlotta Runer).

Augusta Charlotta Ohrström sedan Fru Renard. *K. T. ne* 1 juli 1881—30 juni 1885. *Gästspel* 26 okt. 1883 och 15 sept. 1884.

Född i Göteborg den 16 febr. 1856 (dotter af handelsbokhållaren *F. D. Ohrström* och *Christina Charlotta Lundgren*). Redan tidigt röjdes hos henne musikaliska anlag, och hon var icke mer än elfva år då hon med framgång uppträdde på en offentlig konsert. Hennes föräldrar beslöto därför att hon

skulle utbildas till sängerska, och sedan hon åtnjutit förberedande musikalisk undervisning, skickades hon vid femton års ålder till Stockholm för att vid sina studier vägledas af den då sjuttioårige hofsångaren Berg och därefter af fru Stenhammar. Efter att med framgång ha låtit höra sig på konserter, och sedan hon 1880 debuterat å Nya Teatern (Josephson och Holmquist), blef hon engagerad vid operascenen, där hon uppträdde som *Azucena* i »Trubaduren», *Fru Page* i »Muntra fruarna», *Bergadrottningen* i »Den bergtagna», *Zinka* i »Karpaternas ros» och *Martha* i »Mefistofeles» (som hon utförde redan vid denna operas första uppförande den 26 febr. 1883).

Efter sin afgang från den svenska operascenen begaf hon sig till Paris, där hon ytterligare utbildade sig för den berömda operasångerskan madame Rosina Laborde, som icke blott vägledde hennes studier, utan äfven införde henne i de förnämsta musikaliska kretsar och sammanförde henne med Paris' mest framstående kompositörer, såsom Gounod (för hvilken hon hade förmånen att få instudera Margaretas parti), Massenet, Rubinstein m. fl. Samtidigt uppträdde hon med stor framgång på många bemärkta konserter i Paris och andra platser i Frankrike. Hon företog därefter en längre konsertturné i Amerika, där hon i staden Omaha i Nebraska den 2 febr. 1893 gifte sig med impressarien *F. O. Renard*. I Amerika stadfästade hon ytterligare sitt rykte som en mycket framstående sängerska.

Ignatz Wahrmuth. *K. T:ne* 1 sept. 1881—30 juni 1882.

Tenorsångare från Wien. Uppträdde endast några få gånger och i följande roller: *Maurico* i »Trubaduren», *Faust* i »Faust» och *Arnold* i »Wilhelm Tell»; det sistnämnda partiet sjöng han på svenska. Något synnerligt erkännande vann han ej.

Axel Wilhelm Collin. *K. St. T. debut* 25 april 1882; *K. Dr. T. debut* 30 maj 1882.

Född i Stockholm den 20 juli 1849 (son af tekniske fabrikskören *Gustaf Wilhelm Collin*). Sedan han genomgått Katarina elementarskola var han någon tid landtmäterielev, hvarefter

han kom till Kungl. Teatrarnes elevskola, där han åtnjöt undervisning under åren 1868—1870. Sedermera var han anställd vid Johan Fredrik Lundgréns och Frans Ferdinand Novanders resp. sällskap, debuterade på Södra Teatern den 14 april 1874 som *Axel Wapensköld* i Johan Jolins »En komedi», var därefter engagerad hos Carl Otto Lindmark, hos Stjärnström vid Nya Teatern (1875—1876) och hos Ringnér vid Nya Teatern i Göteborg. Efter att sedan ha debuterat på Kungl. Stora Teatern den 25 april 1882 som *Mercutio* i »Romeo och Julia» samt på Kungl. Dramatiska Teatern den 30 maj s. å. som *Alexis* i »Kusinerna», fick han från hösten 1882 engagement hos Josephson och Holmquist. Jämte August Warberg och August Falck var han under spelåret 1887—1888 direktör för Nya Teatern i Stockholm och spelåren 1889—1902 var han föreståndare för eget sällskap i landsorten. Bland hans roller af olika slag må nämnas: *Shylock* i »Köpmannen i Venedig», *Petruccio* i »Så tuktas en argbigga», *Tartuffe*, *Winkler* i »Guld och gröna skogar», *Jago* i »Othello», *Göran Pehrsson* i »Erik den fjortonde» m. fl. — Gift första gången med skådespelerskan fru *Helena Sofia Hellberg*, född *Hjerton* (död 24 nov. 1899), andra gången i London den 24 juni 1906 med *Ella Janzon*.

Wilhelm Jacobson. *K. St. T. debut* 3 maj 1882.

Född i Stockholm den 2 juli 1846. Inskrefs som »profelev» vid Kungl. Teatern hösten 1865, ordinarie elev 1 okt. 1866—30 juni 1868, hvarvid han studerade sång för hofsångaren Isaak Berg. Fick därefter anställning vid Josephson och Ahlgrenssons italienska operasällskap på Mindre Teatern 1868—1869, och hos Zetterholm vid Södra Teatern 1869—1873, hvarunder han studerade sång för Fritz Ahlberg; var sedan vid Ladugårdslandsteatern 1873—1874 och därefter hos Edvard Stjärnström vid Nya Teatern från denna teaters invigning i januari 1875 till 1880. Följande år studerade han sång i Paris, hvarefter han den 3 maj 1882 debuterade på vår operascen som *Escamillo* i »Carmen», men debuten kom af någon anledning ej att föranleda till fast anställning — antagligen emedan han föredrog att taga engagement vid Tivolioperan i Kristiania, där han under spelåret 1882—1883 verkade både som sångare och regissör. Sedan ägnade han sig åt skulpturen,

för hvilken konstart han äfven hade anlag. Han afled i Stockholm den 19 jan. 1886. — Jacobson hade ett ganska fördelaktigt teaterutseende, en omfångsrik basröst och god dramatisk begåfning, hvarigenom han också med framgång kunde utföra talroller.

Hans Erik Andersson Fahlbeck. *K. T:ne* 1 juli 1882—1886.

Född i Ölme i Värmland den 1 aug. 1842 (föräldrarna voro landtbrukaren *Anders Eriksson Fahlbeck* och *Hanna Charlotta Carlsson*). Elev vid Kungl. Teatern 1 juli 1862—30 juni 1866, hvarefter han reste till Amerika, där han i Chicago bildade det s. k. »Svenska dramatiska sällskapet», för hvilket han stod i spetsen i två år, hvarvid han bl. a. uppträdde i sådana roller som *Erik den fjortonde* i Börjessons skådespel och *Engelbrekt* i »Engelbrekt och hans dalkarlar» — hvaraf synes att det svensko-amerikanska sällskapet hade en ganska storslagen repertoar. År 1871 kom han tillbaka till Sverige och tog då anställning vid Axel Bosins och Knut Tivanders teatersällskap med hvilket han under tre år uppträdde på teatrarna i Sverige, Norge och Finland. Från hösten 1874 var han anställd vid Nya Teatern i Göteborg, hvilken han sedermera under olika teaterledare tillhörde till 1882, då han blef engagerad vid Kungl. Teaternes dramatiska scen. Begåfvad med ett för scenen särdeles lyckligt yttre, en ståtlig figur och en god talorgan, förstod han därjämte att gifva karaktär åt sina olika skapelser och lyckades bäst inom det högre skådespelet. Bland de mera framstående roller han utförde på de kungliga teatrarne må nämnas: *Calligula* i »Fåktaren från Ravenna», *Ludvig den elfte* i »Gringoire», *Kristian den andre* i Herman Säterbergs skådespel »Ur förtryckets natt», *Peter Stockman* i »En folkets fiende», *Månsen* i »De ungas förbund», *Claudius* i »Hamlet», och *Antonio* i »Köpmannen i Venedig». Hans sista uppträdande ägde rum å Kungl. Dramatiska Teatern den 24 jan. 1886 som *Molvig* i »Vildanden». Han afled i Stockholm den 7 febr. samma år.

Emilia Mathilda Lundberg. *K. T:ne* 1 juli 1882—30 juni 1883.

Född i Stockholm den 20 jan. 1858 (dotter af målaremästaren *Erik Anton Lundberg* och *Emilia Maria Charlotta Andersson*).

Efter att hafva erhållit en värdad uppfostran reste hon, knapast mer än aderton år gammal, hösten 1876 till Italien, där hon så hastigt utbildade sig i språket att hon redan i januari följande året hade skrivit ett italienskt skådespel »Amore ed onore» (Kärlek och heder), som hon till och med lyckades få uppfördt på en af Milanos scener, Teatro Fossati, och i hvilket stycke hon själf spelade en ung utländska, som en kort tid hade vistats i Italien och som talade italienska. Den lindriga brytningen i den unga svenskans uttal ökade därför illusionen i väsentlig grad, och hon rönte afgjord framgång både som författarinna och som skådespelerska. Återkommen till Sverige ägnade hon sig under några år åt scenen. Hon var någon tid vid elevskolan, dock aldrig som ordinarie elev, och den 23 maj 1881 fick hon debutera som *Frun* i »För nervösa fruar» och den 30 maj 1882 som *Agnes* i »Kusinerna». Hon var sedan engagerad under ett år, men uppträdde ej i någon egentlig roll, hvarefter hon afgick från scenen för att uteslutande ägna sig åt författarskap. Hon skref det ena utkastet efter det andra, men hade svårt att fullfölja sina påbörjade arbeten. Ett historiskt skådespel »Frihetsvännerna», behandlande Anjalaförbundet och Gustaf den tredjes finska krig, utkom på trycket 1882. Det följdes af skådespelet »Väninnor» (1883), hvilket, efter att ha blifvit antaget och repeteradt på Dramatiska Teatern, återlämnades till författarinnan, hvarefter det uppfördes af Josephson och Holmquist på Nya Teatern. Proverbet »Förlåt mig!», som uppfördes på Dramatiska Teatern, torde få anses som hennes mest lyckade dramatiska arbete. Hon afled endast 29 år gammal, å Sabbatsbergs sjukhus den 6 juni 1889.

Johannes Finne Brun. *K. Dr. T.* 6—29 sept. 1882, 18 ggr.

Född i Vårdalen i Norge den 10 mars 1832, son af godsägaren, kandidat *Brun* och dennes hustru, född *Olberg*. Redan vid sju års ålder kom han till Bergen, dit modern flyttat sedan hon ingått nytt äktenskap efter sin förste mans död. Hans anlag för teckning förskaffade honom vid unga år plats hos en litograf därstädes, men lusten för scenen började redan vakna hos honom, och tillsammans med några andra unga personer upprättade han en amatörteater, där hans första

roll antagligen var Jeppe, som sedermera blef en af hans triumfroller. Emellertid hade han väl knappast tänkt att på allvar ägna sig åt scenen, förrän Ole Bull 1849 kom till Bergen och där öppnade »Norges förste nationale scene». Johannes Brun anmälde sig, blef antagen och fick debutera den 2 jan. 1850 som *Henrik* i Holbergs »Den Vægelsindedede». Redan vid detta sitt första uppträdande väckte han det lifligaste bifall, och den position han sålunda redan från början förvärfvat, befäste han ytterligare under de sju år han verkade vid Bergens scen. Populariteten följde honom oförminskad till Kristiania Teater, där han uppträdde första gången den 21 april 1857 och hvilken han allt sedan oafbrutet tillhörde till sin död. På denna scen uppträdde han i närmare 400 roller, de flesta bland dem af stor betydighet. Bland hans bästa skapelser räknas *Jeppe* i »*Jeppe på Berget*», *Per Degn* i »*Erasmus Montanus*», *Jakob von Tyboe*, *Argan* i »*Den inbillade sjuke*», *Jourdain* i »*Borgaren adelsman*», *Michel Perrin*, *Daniel Hejre* i »*De ungas förbund*», *Jacobsen* i »*En fallit*» (Ett handelshus), *Tanne* i »*Hun skal debutere*» (samma roll som *Gaspard* i »*Debutanten och hennes far*»), *Blandinet* i »*De små fåglarna*» m. fl.

Till Stockholm kom han första gången i september 1878 och uppträdde sexton gånger å Nya Teatern som *Tanne*, *Michel Perrin* och *Jeppe*; isynnerhet i de båda sistnämnda af dessa roller framkallade han en formlig entusiasm hos Stockholms publik. Hösten 1881 uppträdde han ånyo på Nya Teatern, denna gång som *Jeppe*, *Michel Perrin* och *Jacobsen* i »*Ett handelshus*». Vid hans gästspel på Kungl. Dramatiska Teatern i september 1882 fick publiken se honom som *Daniel Hejre* (6 ggr), *Blandinet* (5 ggr) och *Michel Perrin* (7 ggr).

Johannes Brun var ovedersägligen den störste skådespelare som Norge har frambragt. Hans spel utmärkte sig genom en oförlikneligt komisk glans. Hos honom var den festligt sprudlande humorn förenad med en djup, ofta rörande känslfullhet, som kunde bringa åskådarne att gråta och skratta på en gång. Ehuru han var en genialiskt uppfinningsrik improvisatör, utarbetade han sina roller med den största omsorg, och han höll alltid fast vid karaktären, hur ofta han än framställde den. Johannes Brun var den förste norske skådespelare som utmärktes med S:t Olavs Orden. Han afled i Kristiania den

7 mars 1890. Hans begrafning blef en allmän sorgehögtid, och genom subskription åstadkoms ett legat med hans namn, till understöd åt behöfvande skådespelare. Hans staty, modellerad af Bergslien 1895, restes 1902 utanför Nationalteatret i Kristiania.

Vendela Linnea Elisabet Andersson, sedan Fru Sörensen. *K. T.:ne gästspel* 11 sept. 1882—20 maj 1883, 21 ggr; *fast anställning* 1 juli 1883—30 juni 1887; *gästspel* 14 mars—16 maj 1888, 11 ggr. *K. Op.* 20 febr.—14 apr. 1893, 11 ggr.

Född i Halmstad den 19 nov. 1860. Hennes fader, som var musiker, dog tidigt och efterlämnade hustru och barn i små omständigheter. En i Helsingborg bosatt väninna till hennes mor åtog sig emellertid dottern Vendelas uppfostran. Här, i hennes nya hem, väcktes snart uppmärksamheten på hennes ovanliga musikaliska begåfning, och hon utbildades nu så hastigt att man ansåg att hon som »underbarn» kunde låta höra sig offentligt. En konsertturné arrangerades, hvarvid den lilla sängerskan uppträdde jämte en med henne jämnårig violinist. Konsertresan utsträcktes äfven till Stockholm, där konstnärstriumferna emellertid togo en ända, då några familjer där, hvilka intresserade sig för den älskliga, begåfvade sängerskan, finga moderns tillstånd att taga hennes uppfostran om hand. Hon intogs nu i en af hufvudstadens skolor och genomgick sedan en ansedd flickskola i Kalmar. Den musik hon där fick idka var hufvudsakligen pianospel; röstens utbildning fick tills vidare sparas. Efter skoltidens slut återkom hon till Stockholm 1877, och nu började sängstudierna på allvar under Isidor Dannströms ledning, såsom förut var bestämdt, och samtidigt tog hon för Signe Hebbe lektioner i plastik. På scenen gjorde Vendela Andersson sin första, lyckade debut den 28 nov. 1878 på Nya (s. m. Stora) Teatern i Göteborg som *Smeraldina* i Dannströms operett »Crispinos giftermål» och den 17 dec. s. å. som *Serpolette* i »Corneilles klockor», hvarefter hon erhöi fast engagement, hvarvid hon bl. a. uppträdde som *Adèle* i »Svarta dominon», men stannade ej längre där än till spelårets slut, utan återvände till Stockholm. Hon återtog nu sina sängstudier för Dannström, hvarmed hon fortsatte till februari 1880, då hon uppträdde på Nya

